

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

IV. Ternatinos denuò excolit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

mi voluptatibus circumfluere memini, »
 prorsus vt omnem laborum atque æru- »
 mnarum sensum obruerent. Ita Franci- »
 scus ex feræ gentis cultura haud plus la-
 boris ac meriti, quàm fructus lætitiæque
 percepit.

CAPVT IV.

Ternatinos denuo excolit.

MOLVCVM inde repetens, Terna-
 tē reuertitur. A Ternatinis ingenti
 gaudio exceptus, torpentes ad studiū
 virtutis excitat, vacillātes confirmat cor-
 roboratque. Ratio autem erat talis. Die-
 bus festis bis in die concionabatur, ma-
 ne ad Lusitanos, post meridiem apud in-
 digenas: Illos quidē ad honestam piam-
 que vitam incitans, hos verò Christianis
 mysterijs maximè erudiens, & à vana
 Deorū religione deterrens. Quotidie an-
 temeridiano pomeridianoq; tēpore con-
 fidentibus vtrisq; promiscuè dabat aures.
 Quarta quaq; & sexta feria ad Lusitano-
 rum coniuges fermè indigenas de Sym-
 boli capitibus, de præceptis Decalogi, de
 Sacramentis Confessionis & Commu-
 nionis separatim verba faciebat. Erat
 tum Quadragesimæ tempus. Quocirca
 earum plurimæ Paschale Sacrosanctæ

*Conciones
 varia;*

K. 4 Eucha-

Eucharistię conuiuium, à quo ad id tempus abstinuerant, piè religioſeque celebrarunt. Cæterum iamdiu perigrinatem Xauerium domestica Goenſium ſociorum cura in Indiam reuocabat. Itaque primùm in Amboinum traicere decreuit, ibi Indicam transmissionem expectaturus. Sed Præfecti arcis Ternatinæ, ſodalium Miſericordiæ, aliorumque Luſitanorum ſummæ preces eum coëgerunt Ternate diutius commorari, quamquam non inuitum, quod operæ apud illos poſitæ nequaquam eum poeniteret. Inter hæc Franciſcum cupido inceſſit barbari Regis animum tentandi. Rex Moluci, Regis Luſitani ſtipendiarius, Saracenus erat, non tam profeſſione, quam vita. Quippe is, quo minùs Chriſtianus fieret, non Mahometis religione impediabatur, ſed libidinis immodica licentia. Nam præter pellicum greges, coniuges centum regiam implebant. Rex igitur, ſiue comitate, ſiue etiam ſanctimonia Xauerij captus, omni eum honore colebat, regni proceribus palàm indignantibus: ac mirum in modum eiufdem amicitiam expetebat, ſpem oſtentàs ſuſcipiendi aliquando Chriſtiana ſacra: cum diceret eundem à Saracenis & Chriſtianis Deum coli, & fore aliquando

Regis Molucenſis uxores centum. Rex Moluci impensè colit Xaueriũ.

tem-

tempus, cum vtrique in vnam religionem coirent. Cæterum etsi Francisci congressu colloquioque delectari videbatur; tamen immoderata vitæ libertas Christianæ obstabat religioni. Id modò expressum ab eo, vt polliceretur se vnum è liberis suis, quos habebat plurimos, ad baptismum daturum, ea conditione, vt is deinde Christianus Mauricarum Insularum regnum obtineret. Itaque Xaverius, quia nondum matura res erat, spectatus, ita Regis amicitiam tuebatur, vt in popularibus colendis haud segniùs elaboraret. Namque Ethnicorum animos tentans, reperiebat eos, quamquam à Saracenis ad Mahometicos ritus compellerentur, longè minùs à Christo abhorere, quàm à Mahomete. Saracenos porò ipsos, vtpote suæ disciplinæ ignaros, minimè in ea esse pertinaces. Quocirca vtrorumque conuersionem in expedito futuram ratus, si Societatis domicilium in Moluco institueretur; id omni ratione curare statuit, ac deinde fauente Christianæ rei Lusitanæ Rege perfecit. Præcipuum interim opus erat, Lusitanos ac neophytos instituere; quod haud sanè irritum fuit. Nam sex mensium labor vberimum illi ex Ternatinis retulit fructum. Quippe oppidanorum animos di-

*Ethnici
Moluccen-
ses minùs
à Christo,
quàm à
Mahome-
rent.*

*Collegiũ
Societatis
in Molu-
co.*

uinis sermonibus, Sacramentis, cæterisque rebus adeò excoluit, vt omnium iudicio alius populus, quàm erat antea, videretur. Constat ex maximo pellicum numero duas omnino Christianis incolis reliquas esse factas. Nec vlla res magis profecit, quàm sanctitatis opinio, maximum in persuadendo momentum, diuinis iudicijs confirmata. Per id enim tempus inter concionandum auditores subito rogauit, vt supplices Pater & Aue pro Iacobo Ægidio, classis Lusitanæ Præfecto, in Amboino animam agente, recitarent. Idque postea ita fuisse, certis auctoribus compertum. Ea tum res venerationem Francisci auxit, deinde etiam desiderium. Sexto mense post quàm eò appulerat, discedere parabat, Amboinos reuifurus. Itaque, pro eximia in eum caritate, cuncta se in portum ciuitas effudit. In discessu verò tantus vndique cum fletu clamor extitit ciuium, magistrum, custodem parentem confusis appellantium vocibus; vt Patrem singulos amplectentem, velut oblitum itineris, misericordia moraretur. *Commota sunt quippe viscera eius super grege suo.* Demum eos blandè solatus, ægre admodum se ab illorum complexu diuellit, omnibus ingenti fletu atque eiulatu digressum

Vaticinatio.

Ternatinorum amercium in Xaverium.

sum discessumque eius prosequenti-
bus.

CAPVT V.

*Lusitanis egregiæ de barbaris victoriæ
& vates & auctor est.*

LÆTVM Ternatinorum pietate Xa-
uerium triffis de Tolanorum perfidi-
dia nuncius percūlit. Tolū alterius Mau-
ricæ insulæ oppidum est (sicut antè di-
ximus) neophytis à Francisco initiatis
sanè frequens. Oppidanorum plures Ge-
liolij externi Tyranni siue arma veriti,
seu gratiam initari, simul à Lusitano Re-
ge Christoque defecerant. Et facta æde
euerfa, cruces, sacrasque Diuorum effi-
gies, per ludibrium fregerant. Ad hæc,
bona inuaserant fidelium pietumque.
Itaque Xauerius mœstus rem Deo pet-
miffit, causam suam iudicaturus. Ceterum
illata superis mortalibusque iniuria, v-
torumque in eos armauit iram. Deus
prior & grauior vltor extitit. Primum igi-
tur illoium ager ex feracissimo squali-
dus ac sterilis factus: fruges etiam in hor-
reis dira tabe consumptæ: aquæ subito
amara noxiæque è salubribus reddita:
fame quoque ac lue multi mortales ab-

*Tolū oppi-
di defectio
à religione
diuinitus
vindica-
tur.*

*Ager è fe-
raci steri-
lis.*

*Aqua è sa-
lubribus
noxia.*